

LEDER

Give tidligere straffede endnu en chance

Hvad er domstole til for? Udmåle straf, selvfølgelig, hvad ellers? Grunden til at sætte et individ bag lås og slå, er at give en endelig og udmålt demonstration af samfundets misbilligelse af hvad der er dømt som en kriminel handling, for – for så vidt som muligt – at råde bod på ofrenes tab, og for at nedsætte risikoen for gentagne overtrædelser, ved at give lovovertræderne mulighed for at vende tilbage til dagliglivet.

Trist nok kan fængsler, set ud fra det synspunkt, kun siges at være en grobund, der nærer kriminalitet. Ikke blot som et sted hvor udstødsprocessen allerede er i arbejde (fattigdom, dårlig uddannelse, stofmisbrug, mentale problemer, osv.) og bliver forstærket, men også fordi det kan medføre kronisk arbejdsløshed, hjemløshed og tab af tilknytningen til familien.

På den måde, skaber fængsler mere udstødelse end indslusning. Det drejer sig hverken om samfundets behov for sikkerhed, eller om at give tidligere straffede en chance til. Uden penge, job eller fremtidsudsigter, kan tidligere straffede glide tilbage i kriminalitet.

Europarådet siger, at *“enhver, der er berøvet sin frihed skal behandles med respekt og værdighed”*. Rent bortset fra det 21. århundredes fængselsbetingelser, bør disse også indeholde muligheden for at give fanger oplæring og råd, der vil forberede dem til at vende tilbage til samfundet. Et samfund, der for længe siden har forkastet “øje for øje” filosofien, ville forbedre sit ry ved at gøre noget for at rehabilitere sine fanger.

V. Forest

HVILKEN FREMTID FOR TIDLIGERE STRAFFEDE?

INDHOLD

Fængsel og Udstødelse

- Et sted for social rehabilitering eller udstødelse?
- Fængsels data for EU
- Fanger og tidligere straffede, med egne ord
- Skandaløse forvarings vilkår...
- Kvinder og etniske minoriteter bliver dobbelt marginaliserede
- Hvordan man kan hjælpe (tidligere) straffede: eksempler
- Fangers børn
- *“Alle tidligere straffede er stemplet af en plettet straffeattest”*
- Profil af det Europæiske Lovovertræderes Ansættelses Forum

Nyheder fra Østrig

- Afsløring af de socioøkonomiske myter
- Interessante projekter
- Interview med Karin Heitzmann, en østrigsk forsker i fattigdom

FÆNGSEL OG U DSTØDELSE

Fængsel – et sted for social rehabilitering eller udstødelse?

Den sociale udstødelse af tidligere straffede er et multidimensionalt fænomen. Der er brug for et stærkt politisk engagement hvis fængsler skal forberede folk på livet i samfundet.

Mange fanger kommer i kontakt med retssystemet og fængselssystemet med en baggrund i social udstødelse: lavt uddannelsesniveau, arbejdsløshed, sundhedsproblemer, stofafhængighed, osv. Fængsling giver ingen løsning: problemerne bliver uløseligt forbundne og forstærkede. Til tiden, der er afsonet, kommer den næsten sikre vished om, at komme ud endnu mere udstødt end før man kom ind.

Men, der findes muligheder, som sporadisk bliver afprøvede (se side 6) for at hjælpe tidligere straffede til igen at blive tilpasset et anklagende samfund. I en tid, hvor usikkerheds temaet bliver udnyttet til valgformål, mangler den virkelige politiske vilje i Europa til at takle dette problem: at genetablere fængslet som en støtte til social rehabilitering.

Uddannelse

Jo længere straffen, des større sandsynlighed for at fangens færdigheder vil nedbrydes eller blive umoderne. Desuden kan fængselsoplysning, der ikke passer til de indsatte behov (dvs. hovedsageligt "beskæftigelse") forstærke det allerede meget negative syn, som fanger kan have på "skole" og indlæring. Faktisk har mange fanger haft en broget skoletid, som har efterladt dem med få færdigheder, ikke engang grundlæggende læse- og skrivefærdigheder.

På den anden side kan fængslet også, for nogle, være en mulighed for en behovsvurdering og oplæring, som de ikke ville være i stand til at få udenfor; en oplæring, der kan give dem muligheden for at vende tilbage til arbejde og samfund, og genopbygge deres selvtillid.

En ti år gammel canadisk undersøgelse (1) viser, at deltagelse i basis oplæring kunne

medvirke til at formindske genganger – overtrædelsesraten med omkring 12% - et tal, der skal bruges med forsigtighed ... En nyere undersøgelse (2) viser, at i en gruppe af tidligere indsatte, som manglede grundlæggende uddannelses færdigheder, var der tre gange så stor sandsynlighed for at de, der ikke havde fulgt oplæring i fængslet ville vende tilbage, end for dem, der havde.

Beskæftigelse

I UK, skønner man at to tredjedele af fangerne er arbejdsløse når de kommer i fængsel og at tre fjerdedele forlader fængslet uden nogen nærliggende mulighed for ansættelse (3).

Arbejdsgivere er uvillige til at antage tidligere straffede
--

For dem, der havde arbejde, medfører et fængselsophold, at man mister arbejdet og arbejdsindkomsten. Det er sjældent man kan beholde sit arbejde, selv i forbindelse med en kortvarig dom. I alle tilfælde er der ikke mange arbejdsgivere, der har lyst til at genantage folk med en plettet straffeattest.

For mennesker, der kun har haft lidt tilknytning til arbejdsmarkedet før de kom i fængsel, kan det lavt betalte dagligdags arbejde (rengøring, køkkenarbejde, hente, bære, vaskeriarbejde) som man har i fængsler, give indtrykket af, at det ikke kan betale sig at arbejde på den rigtige side af loven, især da den slags job ofte ingen forbindelse har med virkeligheden udenfor fængselssystemet.

Men, det behøver ikke at være på den måde... Arbejdet i fængslet kan være en måde, for nogle fanger, til at få erfaring, og med hjælp fra kvalificeret personale til at komme i kontakt med arbejdsgivere, der er villige til at ansætte dem, når de kommer ud. Men, der er stadig behov for masser af overtalelse og opmuntring før potentielle arbejdsgivere ser tidligere straffede som pålidelige arbejdere. Og nogle skrupelløse arbejdsgivere ansætter tidligere straffede "sort" på sulteløn, fordi de ved at en plettet straffeattest vil stå i vejen for et ordentligt job! At starte op for sig selv kan være en hurtigere og mere praktisk løsning for nogle tidligere fanger, men ikke for alle og man kan hurtigt tabe modet...

Arbejdsløse tidligere straffede er en særlig sårbar gruppe i vore dages Europæiske Union.

EOEF skønner der er flere millioner (se side 7), og at antallet stadig stiger, på grund af en hyppigere brug af fængsling, i de senere år, især varetægtsfængsling.

Boliger

Det er ikke kun jobbet, men også boligen, der kan mistes, eller endnu værre, huslejen skal måske stadig betales, hvis udlejeren ikke er blevet gjort opmærksom på fængselsdommen. Så falder fangen i en gældsspiral, fordi huslejerestancen bliver større og større, selvom ingen bor der mere. Ikke-betaling kan ende med at fangen bliver sat ud af sit tidligere hjem, og spærret på ventelister for en social bolig.

I værste tilfælde kan udlejeren, som ikke har nogen meddelelse om sin lejer, genudleje boligen og skille sig af med fangens ejendele. Derfor kan nogle tidligere straffede ikke få fat på de dokumenter (identitets papirer, attester og diplomer) de har brug for, for at få arbejde, socialhjælp eller en social bolig.

Mange løsladte ender derfor på gaden eller på herberge for hjemløse. Arbejdsløshed gør det endnu sværere at finde fast husly, for ikke at snakke om de ejere, der enten afviser at udleje til en eks-fange eller forlanger et depositum, som er umuligt at betale. En social bolig bliver derfor det mest oplagte alternativ. Men selv det er fyldt med forhindringer, med for få boliger, og det manglende lokale politiske engagement til at få tidligere straffede tilbage i samfundslivet.

Mange løsladte fanger ender på gaden

Hvis det er muligt, er det derfor vigtigt at sikre, når man kommer i fængsel, at han/hun bliver i stand til at finde et ordentligt sted at bo, når de bliver løsladt. Der burde gives hjælp og præcise råd i fængslet.

Sundhed

Det nytter ikke at benægte kendsgerningerne - der er stoffer overalt i fængslerne. Selv en tidligere ikke-bruger kan hurtigt komme i vanen indenfor, og forblive afhængig efter løsladelsen, hvis der ikke tilbydes behandling i fængslet.

Mange fanger har – eller udvikler - mentale sundhedsproblemer, der kan forværres af alkohol- eller stofmisbrug. Uvirksomhed kan forværre disse problemer, der medfører en fortumlet tilstand, der gør dem ude af stand til at tænke og handle for dem selv. Ikke desto mindre er fængslet, for nogle, deres første mulighed for at blive diagnosticeret, som gør dem i stand til at sætte ord på deres lidelser, med mulighed for tilbud om behandling, der kan gøre livet ”mere udholdeligt”.

Ressourcer

At sikre at eks-fanger har en tilstrækkelig indkomst til at leve et anstændigt liv for, er en forudsætning for deres rehabilitering. Men gæld, der er pådraget inden fængslingen kan vokse mens man er inde: husleje restancer, tab af kontanthjælp, omkostninger i forbindelse med fængsling, osv.

Fængsler kunne gøre mere for at hjælpe fanger ud af denne gældsspiral gennem rådgivning, og med at finde et kvalitets og anstændigt betalt arbejde.

Familie

Fængsling kan være skæbnesvangert for et ægteskab og for fangens forhold til sine børn. Det kan give mange følelsesmæssige, finansielle og sundhedsproblemer for familie medlemmerne. Hvis man derimod fjerner et voldeligt familie medlem - dvs. hvor der er tale om vold i hjemmet – kan det give partneren og børnene et pusterum og en mulighed for at starte på en frisk.

Der, hvor familien og vennerne stadig er tilstede efter løsladelsen, er de ofte de vigtigste for en eks-straffet til at blive rehabiliteret, ved at give støtte, et tag over hovedet og kærlighed. For de mindre heldige kan løsladelsen føre til en blindgyde, eller værre, til ny kriminalitet og endelige tilbage til der, hvor man startede: i fængsel.

Vincent Forest

(1) Correctional Services of Canada, *Can Educating Adult Offenders Counteract Recidivism?* Research Report 22, 1992. See: http://www.csc-scc.gc.ca/text/rsrch/reports/r22/r22e_e.shtml

(2) D Clark, *Effective Regimes Measurement Research*, Home Office (Prison Service internal management paper – unpublished), 2001. See: <http://www.homeoffice.gov.uk>

(3) *Reducing re-offending by ex-prisoners*, 2002 Report by the UK Social Exclusion Unit. See: <http://www.socialexclusion.gov.uk>

Tal om fængsling i EU

Dette er de seneste tal over fanger fra det Internationale Center for Fængselsundersøgelser, Kings College London - <http://www.prisonstudies.org/>, i absolutte tal og befolkningsrate (pr. 100,000 af befolkningen):

- Østrig: 8,700 (107)
- Belgien: 9,245 (90)
- Cypern: 355 (41)
- Tjekkiske Republik: 19,506 (190)
- Danmark: 3,788 (71)
- Estland: 4,571 (317)
- Finland: 3,719 (73)
- Frankrig: 55,028 (91)
- Tyskland: 79,329 (97)
- Grækenland: 8,760 (83)
- Ungarn: 16,543 (164)
- Irland: 3,417 (92)
- Italien: 56,530 (98)
- Malta: 278 (71)
- Holland: 20,000 (127)
- Letland: 7,796 (325)
- Litauen: 8,063 (218)
- Luxembourg: 655 (153)
- Polen: 79,807 (206)
- Portugal: 13,163 (122)
- Slovakiet: 8,891 (165)
- Slovenien: 1,129 (57)
- Spanien: 60,896 (155)
- Sverige: 7,332 (82)
- UK: 84,918 (145)

Polen og Baltikum har de højeste fængselsrater, dvs. over 200 fanger pr. 100,000 af befolkningen.

Ord bag lukkede døre...

“Jeg har tænkt over det – tage et kursus, og få nogle færdigheder. Men, betalingen er bedre hvis jeg gør rent – så der er ikke rigtigt noget valg.”

“Hovedsagen er at få et job. Jeg har brug for noget, så jeg ikke bare hænger omkring – også for pengene.”

“Jeg kommer ud og i de første uger vil jeg prøve på at få et arbejde, men det er klart, med en plettet straffeattest – hvis man er ærlig og siger, ja, jeg er straffet, så, er det faktisk ud af døren.”

“Jeg mistede mit hus da jeg kom her. Hvordan kan jeg så meget som tænke på at starte op igen, når jeg ikke har et sted at gå hen?”

... og fra den anden side af muren

“Da jeg kom ud, vendte jeg tilbage til de samme ting – man kan blive vant til fængslet, måden at leve på.”

“Jeg kommer ud værre end da jeg kom ind – mere gæld, alle mine møbler er væk, og intet hjem. Jeg ved ikke hvor jeg skal sove om tre dage fra nu af.”

“Det var ikke bare min kriminelle løbebane, det var også fordi jeg var stofafhængig i mange år. Jeg kunne ikke ansættes. Min egen familie kunne ikke stole på mig. Så hvordan kan en arbejdsgiver stole på dig?”

“Jeg havde været uden arbejde i lang tid på grund af mit problem. Nu hvor jeg arbejder føler jeg, at jeg kan give mere til jobbet og jeg er glad over at man stoler på mig.”

Kilder: *Reducing re-offending by ex-prisoners*, 2002 Report by the UK Social Exclusion Unit; *Including prisoners and ex-offenders in employment and society*, Report of an Integra Conference, Dublin, 1999.

Skandaløse forvaringsbetingelser

Vilkårene i nogle fængsler er “uforenelige” med menneskelig værdighed. Ikke acceptable!

AT afbetale sin gæld til samfundet er én ting, men hvilken ræsonnabel person billiger forvaringsbetingelser, som i nogle af Europas fængsler er *“inkompatible med respekt for menneskelig værdighed”*, som udtrykt i en rapport fra Europa Rådet? (1)

Tabet af frihed har til hensigt at få fangen til hurtigt at forbedre sig, før han kommer tilbage til

samfundet. Men det er klart, at fængsel kan skabe stødende opførsel og ende med loven overtrædes igen, på grund af den tilværelse den tvinger fangerne ud i. Fængsler er ofte et sted hvor der foregår organiseret kriminelle forretninger, og hvor vold og stoffer er den øverste hersker. Det er også et sted for social udstødelse, et tilflugtssted for dem, der allerede er udstødte af samfundet.

Uigennemtrængelig retfærdighed

Færre end 3% af fangerne i franske fængsler er bedragerere, bondefangere eller svindlere. Langt de fleste lovovertrædere er der på grund af tyveri, handel med stoffer, vold, brud på udlændinge loven osv... Forseelser, der ofte har sin baggrund i fattigdom og mangel på rettigheder.

Selve måden det kriminelle retssystem fungerer på forstærker udstødelse. Ansigt til ansigt med et uigennemtrængeligt retsligt system, der bruger et fagsprog til at bringe en ud af fatningen, er de tiltalte hjælpeløse, ofte fanget af, at have sagt den forkerte ting. Og når sagføreren taler på deres vegne, føler de sig ofte uden for på grund af den (uforståelige) dialog der foregår mellem forsvareren og dommeren. Ved yderligere at udstøde de udstødte, kan retssystemet give det fejlslagne indtryk af at ville afhjælpe følelsen af usikkerhed, men det kurerer ikke de sygdomme, som holder fangerne i elendige forhold indenfor murene, og som ofte får dem til at begå forbrydelser igen, når de først er løsladte.

Kronisk overfyldte

Fængsler i hele den Europæiske Union er kronisk overfyldte. Observatoire International des Prisons (OIP – en organisation, der holder øje med fængsler) alarmerer i dets rapport fra 2005 (2) om forværrede fængsels tilstande seksuel promiskuitet, forfærdelig hygiejne, forfaldne bygninger. "Livsbetingelser, der er en skam for dette århundrede", understreger OIP.

Europa Rådet anfører også mishandling, utilstrækkelige fængselsfaciliteter, vanskeligheder med at kunne få adgang til en sagfører eller en læge ved varetægtsfængsling. "Varetægtsfængsling bør kun ske undtagelsesvis (...) Retslig overvågning og alternativer til indespærring bør foretrækkes for indespærring hvor der pålægges korte straffe (...). De

alternative straffe, som allerede bruges inkluderer prøveløsladelse, samfundstjeneste, halv-frihed og elektronisk mærkning", påpeger rapporten fra Europa Rådet, og anbefaler at "adgang til fængsler bør fremmes for foreninger og organisationer, der er i stand til at udføre en uddannelsesrolle for fangerne og give dem oplæring til beskæftigelse".

En prioritet?

Ved en umiddelbar betragtning, får fængsler og fanger ikke den opmærksomhed de burde have, især ikke i de National Handlingsplaner om social indslusning. De bliver ikke engang nævnt i den sidste Fælles Rapport om Social Beskyttelse og Social Indslusning, der blev udgivet i januar 2005.

I Frankrig rapporterer OIP om et næsten 30% fald i beskæftigelses muligheder over de sidste fem år, og en 10 års bundrekord i oplærings rater. Men kun ved social investering i fængsler vil medlemsstaterne kunne fremme rehabilitering af eks-fanger og dermed formindske gentagne lovovertrædelser.

V.F.

(1) *Situation of European prisons and pre-trial detention centres*, Council of Europe, Doc. 10097, February 2004. See: <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/doc04/FDOC10097.htm>

(2) OIP, Report 2005: *Les conditions de détention en France*: http://www.oip.org/publications/rapport2005_presentation.htm

Dobbelt marginaliseret...

Kvindelige fanger er en minoritet blandt fængselsbefolkningen og afsoner, i gennemsnit, ofte en kortere dom end deres mandlige

modstykker. Men antallet stiger støt i medlemsstaternes fængsler.

De fleste er dårligt uddannede og har kun lidt arbejdserfaring. Dette kan vanskeliggøre deres tilbagevenden til samfundet uden tilstrækkelig omsorg for en uddannelse mens de er i fængsel. Da de fleste er enlige, bliver deres

børn anbragt i pleje, hvis de ikke har andre familiemedlemmer at ty til. Uden juridisk hjælp i fængslet, ved mange ikke hvordan de skal få deres børn tilbage.

Etniske minoritetsgrupper er uforholdsmæssigt repræsenteret i fængsler i forhold til befolkningen i almindelighed – i UK to til tre gange flere, foruden at de som regel også får længere fængselsstraffe end den almindelige(*).

Desuden kan diskrimination, racisme og fremmedhad være udbredt i fængsler, både blandt fangevogtere og de andre fanger, som kan give udslag i verbal og fysisk mishandling ...

V.F.

(*) *Reducing Re-offending by ex-prisoners*, 2002 Report by the UK Social Exclusion Unit

Hvorledes kan man hjælpe (tidligere) straffede: eksempler

Østrig: oplæring og hjælp til tidligere straffede

Et EQUAL projekt i Østrig tilbyder en kombination af oplæring og støtte til tidligere straffede. Telfi (Tele-indlæring for folk i fængsel) fungerer i seks fængsler, men vil også blive tilbudt i andre. Der tilbydes Telfi kurser i informations teknologi, tysk som fremmedsprog og engelsk. Arbejde i træ og metal, i læse-, skrive- og tal færdigheder er også planlagt.

Tekstbehandling er en integreret del af kurserne. Det giver eleverne mulighed for at arbejde i deres eget tempo, og kan derfor måske fange interessen hos dem, der ikke var interesserede i de traditionelle indlærings metoder. Kurserne foregår i små grupper på 6 personer hvor der også udleveres trykt materiale, en underviser, som besøger fængslet en gang om ugen, og en ansat i fængslet, der er trænet som vejleder i databehandling.

For at lære mere om Telfi, se http://www.telfi.at/index_eng.html

Source: EOEf European Crime and Employment briefing, August 2005, available at: <http://www.eoef.org/>

Italien: teater for unge indsatte

Da Teatro Kismet begyndte med drama klasser i fængsler i Bari regionen, bestod de unge indsatte af tre næsten lige store grupper: unge italienske og nordafrikanske lovovertrædere, og bådfolk fra Albanien, hvoraf de fleste nærmere var flygtninge end kriminelle. Der var en klart dominerende racistisk fængselskultur, hvor de unge italiener hele tiden prøvede på at blive overflyttet til fængsler for voksne med hærdede italienske kriminelle.

Kismet kunne mærke at deres arbejde hjalp til med at skabe større tolerance og forståelse imellem grupperne. De besøger nu fire fængsler (tre for mænd og et for kvinder) og rejser rundt med de forestillinger de har lavet med de indsatte. Ca. 15 forestillinger af hver bliver givet for et publikum på højst 60 personer, hvor de lokale skoler og kirkeorganisationer også bliver inviterede. Byen Bari ser efterhånden dette arbejde som en etableret kulturel institution. Teaterselskabet støtter også forfattervirksomhed i fængslerne.

Teatro Kismet: <http://www.teatrokismet.org/>

Holland: Fængsels Institutet Norgerhaven

Norgerhaven er et lukket fængsel med plads til 250 fanger, der fungerer som et 'åbent samfund', hvor fangerne har fri bevægelighed fra 7.30 om morgenen til 9.30 om aftenen. Fangerne er selv ansvarlige for at følge deres programmer, som at komme på arbejde til tiden, følge undervisning og oplæring.

Fængslet driver et 'Valg af Arbejde' projekt, for at opnå en effektiv rehabilitering efter forvaringen. Fangen og træneren lægger en plan, som indeholder en kombination af oplæring, uddannelse, sociale spørgsmål og rådgivning. Som en del af denne plan får fangen erhvervsrettede kvalifikationer f.eks. i catering. Hvis planen lykkes vil fangens træner og den ansvarlige ved prøveløsladelsen prøve at finde et sikkert arbejdssted.

Source: 'Reducing re-offending by ex-prisoners', 2002 Report by the UK Social Exclusion Unit

UK: Svingdørs Agenturet – Sammenkædning af Arbejde Projektet

Svingdørs Agenturet startede dette projekt for at inddrage og støtte fanger med mentale

problemer og forbedre samarbejdet med de samfundstjenester som fanger har brug for at være i forbindelse med, når de bliver løsladt. Det fungerer i fire fængsler, især med varetægtsfanger og dem, der aftjener kortere straffe. Det er målrettet mod fanger der falder igennem i forhold til de institutioner, der er ansvarlige for den almindelige sundhedstilstand, bolig og sociale tjenester. Sammenkædningsassistenterne mødes med klienterne i fængslet for at lægge en samordnet plan for løsladelsen og fortsætter så denne støtte ude i samfundet. Agenturet har også udført en række oplærings møder for at hjælpe betjentene med at identificere og henvise fanger med mentale problemer.

Mere information: http://www.revolving-doors.co.uk/link_worker.asp

Fangers børn

I den europæiske union bliver hundredtusinder af børn hvert år pludselig skilt fra en indespærret forældre. De har ikke begået nogen forseelse, men må lide under traumet af en af forældrenes fængsling. Det er nødvendigt at bevare et familieforhold for deres følelsesmæssige sundhed, og også for at fangen kan falde til ro. Hvis båndene er skåret over i lang tid kan barnet vænne sig til at blive passet af andre voksne og nægte at se den fængslede forældre, som så bliver dobbeltudstødt – både af samfundet og sine børn.

“Familie kriminalitet” er ikke en myte. Det antages at 30% af fangers børn i Frankrig en dag selv vil komme i fængsel. At bevare forbindelsen til familien er meget vigtig, men ikke nok til at bryde denne onde cirkel. Familier har brug for hjælp til at klare situationen, og især til at undgå fiasko i skolen og klare det pludselige indkomst tab.

Fangers familier kan hurtigt synke ned i fattigdom eftersom advokat regninger, omkostningerne ved fængslingen og besøg bliver tilføjet tabet af indkomst. Den første ting der ryger, er sundhedspleje og udgifter til børnene. Hvis den enlige forældre ikke kan klare det, og ikke kan få hjælp af familien, er det meget muligt at børnene kommer på børnehjem eller til en plejefamilie.

V.F.

“Alle tidligere straffede er brændemærket af en plettet straffeattest”

Interview med Mike Stewart, direktør for Centret for Økonomisk & Social Indslusning, for de Europæiske Lovovertræderes Beskæftigelses Forum (EOEF).

EAPN: Hvad er de største forhindringer for tidligere straffedes muligheder for at blive integreret i samfundet igen, og især arbejdsmarkedet?

Mike Stewart: *Problemet begynder ofte i en tidlig alder. Mange lovovertrædere har ringe selvtillid, fiasko i skolen, få færdigheder og en historie af korte beskæftigelses perioder. Og på toppen af alt det bliver de diskriminerede fordi de er brændemærkede med en plettet straffeattest. Kvinder og mennesker fra etniske minoriteter bliver også ofte dobbelt diskriminerede.*

Hvis man først er dømt for en forbrydelse kan det starte en ond cirkel med gentagne lovovertrædelser, der fører til afsavn og udstødelse. Jo oftere det sker, jo sværere bliver det for folk at overbevise arbejdsgivere om, at de er værd at ansætte. Når det sker bliver udstødelsen værre - og så videre i den dur.

Er der specielle marginaliserede grupper der har større problemer end andre?

Det er slående at i ethvert land er etniske minoritetsgrupper overrepræsenterede blandt fanger. Mennesker, der gentagne gange begår kriminelle handlinger har størst sandsynlighed for at blive hjemløse, få mentale problemer eller problemer med stoffer. Andelen af kvindelige lovovertrædere er stadig relativ lille, men antallet er steget meget i de senere år.

Hvilke EU rehabiliteringsprojekter bliver støttet af EOEF?

Der findes mange forskellige slags lovovertræder beskæftigelses projekter i EU. Nogle er meget store projekter, der bliver ledet af fængsels- eller prøveløsladelses institutioner,

men de fleste er små projekter startet op og ledet af NGOer. Generelt ligger de bedre funderede projekter i Nordeuropa, mens organisationerne i Sydeuropa og de nye medlemsstater kæmper for at finde midler til at drive dem for.

To eksempler kan illustrere hvor forskellig lovovertræderes beskæftigelses projekter kan være. I UK er PrisonPlus 2 (Fængsel Plus 2) det største ESF finansierede projekt i Europa. I december dette år har projektet arbejdet med totalt 48,000 lovovertrædere i 39 fængsler. PATIM er et spansk "stof-tjeneste" kontor, der udvikler social forretningsvirksomhed, for at kunne ansætte tidligere stofmisbrugere og samtidig hjælpe på den lokale økonomi.

Hvad er de største konsekvenser af ikke at blive integreret i samfundet igen?

Der er alvorlige konsekvenser for den enkelte, samfundet og staten. For individet er risikoen meget høj. Hvis de ikke kan finde en vej tilbage til beskæftigelse står de overfor en dystre fremtid med stor risiko for at tilbringe mange år i fængsel med endnu større risiko for hjemløshed, stoffer og mentale problemer.

For samfundet har fortsat kriminalitet en meget svækkende effekt - hvor det er værst, i høj kriminelle områder, truer det samfundets struktur og sammenhæng. For stats-udstødte mennesker har større sandsynlighed for at overtræde loven. Det koster mange penge både i forhold til de skader, der er sket, og omkostningerne ved afstrafningen. I nogle samfund er kriminalitet en stor trussel mod den sociale orden og samhørigheden.

Hvordan vurderer du rollen af de Nationale Handlingsplaner for indslusning i den henseende ?

Potentielt kan de NHP spille en meget vigtig rolle. Men, i de fleste NHP er der meget lidt opmærksomhed på problemet med at klare social udstødning af lovovertrædere. Dette er ved at ændre sig, og det anerkendes nu, at selvom ikke alle udstødte grupper på nogen måde er lovovertrædere, er tallene for lovovertrædere betydelige i andre prioritetsgrupper så som etniske minoriteter, kvinder, folk med ringe færdigheder og blandt de lang-tids arbejdsløse for eksempel. I en ideal verden ville lovovertrædere blive inkluderet i de bredere planer, der beskæftiger

sig med de problemer, der kendes fra disse andre grupper. Virkeligheden er imidlertid at lovovertrædere ofte er ekskluderet fra disse tjenester på grund af deres kriminelle fortid, og har derfor brug for tjenester specielt designet til dem. Nogle medlemsstaters NHP har et bredere sigte –andre må følge.

Interview: V. Forest

EOEFs profil

Det Europæiske Lovovertræderes Beskæftigelses Forum har eksisteret i forskellige udgaver i over tyve år nu. EOEF medlemmer er interesserede i lovovertræder/beskæftigelses problemer i hver eneste medlemsstat i den Europæiske Union. Deres formål er at hjælpe til med en nedgang i lovovertrædelser ved at fremme lovovertræderes sociale (re-)integration ved beskæftigelse og oplæring.

For at nå deres mål, EOEF:

- Identificerer, udveksler og fremmer god praksis fremgangsmåder;
- Yder indflydelse på politikere på det nationale og europæiske plan for at forbedre niveauet og kvaliteten i beskæftigelses og oplærings tjenester for lovovertrædere;
- Har en informations tjeneste for sine medlemmer i hele Europa;
- Støtter og fremmer transnationale partnerskaber mellem organisationer, der yder beskæftigelses og oplærings tjenester.

Der opfordres til medlemskab af den offentlige- og den private sektors organisationer så vel som NGOer. At hjælpe tidligere straffede til beskæftigelse kan kun blive en succes, hvis der er effektive partnerskaber mellem agenturer indenfor det kriminelle retssystem, arbejdsgivere og NGOer til at levere disse tjenester .

Mere information på: <http://www.eoef.org>

Afsløring af de socioøkonomiske myter

Østrig bliver udviklingen af udkast til alternative samfundsmodeller tilbageholdt af en urokkelig tro på visse socioøkonomiske myter. Anti-fattigdoms Konferencen (EAPN Østrig) har sat sig selv det mål at mane disse myter i jorden og bane vejen for forandring.

“Vi har ikke råd til den slags ting mere”

At lade sociale problemer rutsje nedad bliver ofte undskyldt med behovet for at balancere statsbudgettet. Det ser ud til at blive taget som givet, at et de af rigeste lande i verden må spare ved at skære ned på foranstaltninger til at takle fattigdom. Og på samme tid går indkomster og andre skatter også ned, så det formindsker de ressourcer der kunne bruges til omfordeling af velstand. Det simple faktum er, at organiseringen af skattesystemet og det nationale forbrugssystem ikke er et spørgsmål om en naturlig udvikling, men hvad politikere bestemmer. En anden traditionel, fejlagtig antagelse, der bliver brugt som undskyldning for nedskæringer i bistandshjælp, er befolkningsændringer. Så akutte er problemerne skabt af den aldrende befolkning, bliver vi fortalt, at der ikke er andet at gøre end at opløse arbejdsløshedsunderstøttelsen, og syge- og pensions systemerne.

Men, ved et nærmere kig på fakta, findes der ingen troværdige lang-tids forudsigelser. Desuden skøjter politikerne også henover det faktum, at større forandringer i befolkningens sammensætning kan påvirkes – godt eller dårligt – af politiske beslutninger. De store vindere i den nuværende “demografiske angst” er arbejdsgiverne, forsikringer, finansielle institutioner og politiske ledere, som tegner et dystert billede af fremtiden for at aflede vores opmærksomhed fra deres aktuelle fiaskoer.

“Lige meget hvordan der skabes arbejde, er det godt for samfundet!”

Mere økonomisk vækst betyder flere nye jobs, og flere jobs skaber mere social sikkerhed, er endnu en myte der allerede var udbredt i slutningen af det 18. århundrede. Men, den ignorerer det faktum, at selv udbytterige

selskaber afskediger folk, at beskæftigelse er uretfærdigt fordelt, og at stadigt flere mennesker bliver tvunget til at arbejde under værre og værre betingelser. Og i mellemtiden bliver arbejde reduceret til kun at være en indkomstkilde, mens frivillig gensidig hjælp og goder fra naturen bliver fuldkommen mørklagte. Endelig er alternativer, der lægger vægt på en omfordeling og en nyvurdering af begrebet arbejde (som minimum lønsystemer, nedsættelse af arbejdstiden, bedre børnepasning) dømt som uvæsentlige og klassificeret som uopnåelige.

“De, der vil tjene penge, kan det!”

Den aktuelle fattigdomsforskning gennemhuller myten om samme muligheder for alle, der “virkelig ønsker at” gøre noget ved det. I Østrig er det hovedsageligt de sociale betingelser, der former den enkeltes livsbane. Familiens indkomst afgør for eksempel, hvilken uddannelse man får. Børn af velhavende familier bliver velhavende forældre, mens børn, fra fattige familier selv vil stifte familier i fattigdom.

For at komme væk fra at individets fremtid er dikteret af sociale omstændigheder, kræver den Østrigske Anti-fattigdoms Konference (EAPN Østrig) at uddannelse og oplæring ikke bliver afgjort på klassesilhørsforhold, men på forfremmelse af den enkelte, mere støtte lige fra skolen og fremad, og oplæringskurser uden forhindringer for deltagelse.

Sætte fokus på sociale alternativer

At mane de økonomiske myter i jorden vil endelige bane vejen for sociale alternativer. Anti-fattigdom Konferencens “ABC minimum garanti”, (A for kombineret indkomst støtte/ job ansøger bidrag, B for garanteret adgang til sociale ydelser og offentlige goder, og C for en beskæftigelsespolitik, der fokuserer på kvalitetsarbejde), opsummerer hoved elementerne i en effektiv kamp imod fattigdom, og giver et stærkt budskab om at sociale alternativer er mulige.

Michaela Moser

Østrigs repræsentant i EAPNs Hovedbestyrelse

Interessante projekter

Trin for Trin er et Equal projekt, der ledes af NEUSTART, en østrigsk organisation der arbejder med problemer i forbindelse med kriminalitet og konsekvenserne af den. Projektets mål er at forøge frigivne fangers chancer for at (igen) komme ind på arbejdsmarkedet. Fangerne får adgang til specielle uddannelses programmer, ansporing af psykosociale evner så vel som forbedrede kvalifikationer, plus specifik arbejdsmarkeds oplæring, mens de stadig er i fængsel. Det generelle mål er at forberede dem bedre til den kritiske tid efter de er kommet ud og hjælpe dem med at vænne sig til et "normalt", hverdagsliv, som de selv er ansvarlige for. Kontakt: klaus.priechenfried@neustart.at

Ligeløn er endnu ikke virkelighed for ret mange kvinder i Østrig. Netværket af Østrigske Rådgivningscentre for Kvinder og Piger leder Equal projektet "KLARA", der fokuserer på at påvirke både den offentlige mening – så vel som arbejdsgivere og offentlige institutioner – til en mere retfærdig indkomstfordeling mellem kvinder og mænd. Kontakt: ep.klara@netzwerk-frauenberatung.at

Adgang til finansielle tjenester: Mennesker der lever i fattigdom og social udstødelse, og især folk der sidder i stor gæld har som regel en begrænset, hvis over hovedet nogen, adgang til finansielle tjenester. Tilstrækkelige og ansvarlige finansielle tjenester mangler i de fleste europæiske lande. Et europæisk projekt, der ledes af de Østrigske Gælds Rådgivnings Centres paraplyorganisation har til hensigt at udvikle nye strategier til at sætte mennesker med en lille indkomst bedre i stand til at forstå konsekvenserne af finansielle tjenester og forretninger, og til at klare deres finanser på den bedst mulige måde. Kontakt: project@asb-gmbh.at

“Forskere kan hjælpe NGOer med at få deres stemmer hørt”

Dr. Karin Heitzmann er hjælpelærer, foredragsholder og forsker i økonomi og social politik ved Wiens Universitet for Økonomi og Forretningsadministration, med speciale i den frivillige sektor og fattigdom.

EAPN: Hvad er de store sociale udfordringer lige nu? Og hvilke/n strategier/politik ville

være den bedste for at takle fattigdom og social udstødelse i Europa?

Dr. Karin Heitzmann: *De store sociale udfordringer i Europa er arbejdsløshed (især for de yngre og ældre arbejdere), dårlig betaling (i-arbejde-fattigdom), den større og større kløft i indkomstfordelingen i mange lande, vedvarende former for fattigdom og social udstødelse, og et lavt uddannelsesniveau i store dele af samfundet.*

Den mest effektive kort-tids strategi/politik er at investere i uddannelse og nye jobs, og garantere minimum bistand for alle borgere. I det lange løb bliver vi nødt til at investere mere i uddannelse, igen kigge på konceptet betalt arbejde (ved at udvide det snævre begreb "job" til at omfatte nye typer af beskæftigelse) og garanteret grundlæggende social sikkerhed ("Grundsicherung") for alle borgere.

Hvordan kan forskning hjælpe til med det?

For det første kan forskere "fremstille" gennemskuelighed. Fattigdom og social udstødelse er problemer, der ofte får sparsom offentlig opmærksomhed. Derefter kan forskere analysere de eksisterende redskaber og komme frem med nye, effektive foranstaltninger.

Hvad er de sociale NGOers rolle? Hvordan kan forskere og NGOer arbejde sammen?

NGOer er vigtige til at hjælpe ugunstigt stillede grupper. I mange lande er de det første sted fattige folk henvender sig til. De lobbyer også for folk, der lever i fattigdom og udstødelse, og kæmper for deres rettigheder i den offentlige arena. Men, mange NGOer er fortalere for deres særlige "valgkreds", det vil sige en specifik under-gruppe af ugunstigt stillede personer. Der er derfor risiko for at nogle fattige og udstødte grupper ikke er dækkede af det arbejde, der udføres af NGOerne (og heller ikke får hjælp fra det offentlige).

Samarbejdet mellem forskere og NGOer bør være grundlagt på gensidig forståelse og åbenhed. Forskerne må være rede til at tage pulsen på den virkelige verden som signaleres af NGO eksperterne, og NGOerne bør ikke se

videnskabelige analyser som steril "elfenbenstårn" tænkning. Min personlige erfaring som forsker i Østrig har lært mig værdien af at blive informeret af frivillige organisationseksperter tænkning og viden, ikke mindst af EAPN Østrig. De kender de sociale problemer, og forskere kan hjælpe dem med at få deres stemmer hørt ved at bakke NGOernes erfaringer op med facts og tal. Det er også vigtigt at inddrage mennesker, der lever i fattigdom i de politiske planlægningsprocesser, fordi de ved bedst, hvor behovet er.

Hvad er dine forventninger til det østrigske formandskab?

Jeg har ikke så mange forventninger om at det østrigske formandskab vil forbedre måden at takle fattigdom og social udstødelse. Historien

har vist os, at en stærk Kommissionsformand (som Jacques Delors i 1980'erne og 1990'erne), og et stærkt Europæisk Parlament, kan gøre mere for at udvikle Unionens sociale dimension end medlemsstaternes korte formandsperioder.

Hvordan har du det med at skulle lede det 5. Europæiske møde for mennesker, der lever i fattigdom?

Jeg er beæret over, at jeg er blevet inviteret til at præsidere mødet. Det giver mig mulighed for at komme tæt på mennesker og problemer, og det vil hjælpe mig med at have kontakt til den "virkelige verden" og her-og-nu udfordringer, udtrykt af mennesker, der selv er fattige.

Interview: M. Moser

Network News sigter på at fremkalde debat om specifikke emner. De bragte meninger udtrykker ikke nødvendigvis EAPNs. Hvis du ønsker at kommentere indholdet i dette nummer, så send en e-mail til team@eapn.skynet.be

Redaktør: Fintan Farrell

Ansvarlig for udgivelsen: Vincent Forest

EAPN, rue du Congrès, 37-41 (Box 2) – B-1000 Brussels

Tlf. +32 2 230 44 55 – Fax: +32 2 230 97 33 – Email: team@eapn.skynet.be – Website: www.eapn.org

Med støtte fra den Europæiske Kommission